

УДК 336:332.122

Руцишин Н.М.*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансово-економічної безпеки та банківського бізнесу
Львівського торговельно-економічного університету***Костак З.Р.***кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансово-економічної безпеки та банківського бізнесу
Львівського торговельно-економічного університету*

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

STRATEGIC LANDMARKS OF FINANCIAL SECURITY IN REGION

АНОТАЦІЯ

У статті окреслено стратегічні вектори регіональної політики, від виконання яких залежить стан фінансової безпеки регіону. Наведено алгоритм формування стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку регіону. Зазначено основні принципи державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року. Із метою підвищення рівня фінансової безпеки регіону пропонується механізм забезпечення фінансової безпеки регіону на інноваційних засадах, дієвість якого забезпечується системною єдністю і взаємодією усіх його складників: методів, інструментів, важелів, системи інформаційного забезпечення тощо.

Ключові слова: фінансова безпека регіону, стратегія, інновації, інноваційно-інвестиційна діяльність, фінансово-економічна нестабільність.

АННОТАЦИЯ

В статье обозначены стратегические векторы региональной политики, от выполнения которых зависит состояние финансовой безопасности региона. Приведен алгоритм формирования стратегии инновационно-инвестиционного развития региона. Указаны основные принципы государственной стратегии регионального развития на период до 2020 года. С целью повышения уровня финансовой безопасности региона предлагается механизм обеспечения финансовой безопасности региона на инновационной основе, действенность которого обеспечивается системным единством и взаимодействием всех его составляющих: методов, инструментов, рычагов, системы информационного обеспечения и тому подобное.

Ключевые слова: финансовая безопасность региона, стратегия, инновации, инновационно-инвестиционная деятельность, финансово-экономическая нестабильность.

ANNOTATION

The article provides strategic vectors of regional policy, from the fulfillment of which depends financial security of the region. It presents the algorithm of the region's innovation and investment development strategy formation. The key principles of the state strategy of regional development until 2020 are outlined. In order to increase the level of the region's financial security, it is proposed the mechanism ensuring financial security on an innovative basis, the effectiveness of which is achieved by the systemic composition and interaction of all of its components: methods, tools, levers, systems of information provision, etc.

Keywords: financial security of the region, strategy, innovations, innovation and investment activity, financial and economic instability.

Постановка проблеми. В умовах фінансово-економічної нестабільності на макро- та мікро-рівнях актуалізується питання забезпечення фінансової безпеки регіону, досягти якої без стратегічних перетворень неможливо. Численні ризики зовнішнього та внутрішнього середовища негативно впливають на соціально-еко-

номічне становище регіону, що відображається у несприятливому інвестиційному середовищі, дефіциті місцевих бюджетів, високому податковому навантаженні, низькому рівні інноваційної активності підприємств більшості регіонів України. З огляду на вищенаведене виникає необхідність у визначенні таких стратегічних орієнтирів, які б у найближчій перспективі змогли підвищити рівень фінансової безпеки регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування фінансової безпеки присвячено чимало публікацій вітчизняних науковців. Вагомий внесок у дослідження цієї проблематики на макrorівні внесли О. Барановський, Т. Васильців, М. Єрмошенко, Н. Різник [2; 4; 10]. Щодо регіональних аспектів формування фінансової безпеки, то значні напрацювання можна визначити у О. Носирева, О. Просовича та М. Свердана [5; 6; 7]. Незважаючи на чималі теоретико-методологічні та практичні дослідження різних аспектів фінансової безпеки регіону, виникає необхідність у визначенні стратегічних орієнтирів фінансової безпеки регіону на інноваційних засадах.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз праць вітчизняних науковців дає змогу стверджувати, що в сучасній науковій літературі недостатньо приділяється увага стратегічним орієнтирам фінансової безпеки регіону, особливо у напрямі активізації інноваційних підходів до формування інструментів, методів, важелів механізму забезпечення фінансової безпеки регіону. Адже значного економічного успіху досягнули ті регіони, в яких інноваційна діяльність є стратегічною метою економічного зростання.

Метою статті є визначення стратегічних орієнтирів, які б у найближчій перспективі змогли підвищити рівень фінансової безпеки регіону на інноваційних засадах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стан фінансової безпеки держави в цілому визначається фінансовою безпекою окремих регіонів, їх тісною взаємозалежністю і взаємодією. Фінансова безпека регіону – це його фінансова самостійність (автономія), яка проявляється у здійсненні контролю над ресурсами регіону

і визначається можливостями найбільш повно використовувати конкурентні переваги регіону; це високий рівень стабільності регіональної економіки, який забезпечує надійність усіх елементів економічної системи, захист усіх форм власності, що створює гарантії для ефективної підприємницької діяльності та стримує вплив дестабілізуючих факторів; здатність регіону до розвитку, тобто самостійної реалізації і захисту регіональних економічних інтересів, модернізації виробництва відповідно до сучасних тенденцій, проведення ефективної інвестиційної та інноваційної політики, створення умов для розвитку інтелектуального і трудового потенціалу регіону [3].

Погоджуючись із вітчизняними науковцями [4–6], вважаємо, що існування фінансової безпеки регіону неможливе без створення внутрішнього імунітету та зовнішньої захищеності від дестабілізаційних впливів, без конкурентоздатності на зовнішніх (світових) ринках і стійкості фінансового становища. Стан фінансової безпеки регіону великою мірою залежить від виконання визначених стратегічних векторів регіональної політики, до яких належать:

1) консолідація суспільно-політичного простору – необхідність формування консолідувальної національної ідеї – основи формування української нації;

2) фінансово-економічна інтеграція та забезпечення сталого розвитку регіонів, що передбачає кілька напрямів:

- пошук компромісу щодо економічної свободи регіонів, надання більшої самостійності в питаннях економічного розвитку регіонів і більшої відповідальності за рівень такого розвитку;

- реалізація принципу розширення міжрегіональної економічної взаємодії;

- запровадження механізмів подолання асиметрії розвитку регіонів і підтримки депресивних територій;

- стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку на базі ефективного використання науково-технічного потенціалу регіонів.

3) створення інституціональних та нормативно-правових передумов реформування місцевого самоврядування й територіально-адміністративного устрою:

- визначення концептуальних засад і шляхів здійснення адміністративно-територіальної реформи;

- розроблення з використанням досвіду регіонів моделі адміністративно-територіального устрою;

- підготовка законопроектів із питань проведення реформи адміністративно-територіального устрою та розвитку місцевого самоврядування на всіх рівнях [5].

Важливу роль у забезпеченні фінансової безпеки держави та її регіонів повинна відіграти фінансова політика. Через функціонування бюджетів формуються грошові фонди, які не тільки призначені забезпечити виконання завдань

загального призначення і створити фінансовий базис для реалізації функцій муніципальних органів влади, а й сформувати підґрунтя для забезпечення фінансової безпеки регіону.

Так, державною стратегією регіонального розвитку на період до 2020 року визначено принципи політики регіонального розвитку в Україні. Із погляду забезпечення фінансової безпеки їх зміст розкривається в такому:

- принцип програмування передбачає щорічне планування необхідних витрат Державного бюджету, що є запорукою забезпечення фінансової безпеки регіонів;

- принцип концентрації. У зв'язку з обмеженістю державних фінансових ресурсів під час реалізації завдань, визначених Державною стратегією регіонального розвитку, вони концентруються на географічно визначених територіях, визначається ієрархічність пріоритетів відповідно до сформульованих цілей, тощо;

- принцип синхронізації дій передбачає синхронність дій здійснення основних реформ, які забезпечують фінансову безпеку регіонів, узгодження пріоритетів та дій центральних, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;

- принцип поляризованого розвитку передбачає формування «опорних регіонів», у яких концентруються фінансові, адміністративно-управлінські, людські та інші ресурси з подальшим розповсюдженням інноваційної активності в інші регіони;

- принцип додатковості передбачає, що державна фінансова підтримка регіонального розвитку розглядається як одночасне фінансування з Державного та місцевого бюджетів;

- принцип субсидіарності передбачає надання адміністративної послуги, яка максимально наближується до безпосереднього споживача з урахуванням повноти й належної якості цієї послуги шляхом концентрації матеріальних і фінансових засобів на відповідних територіальних рівнях управління;

- принцип збалансованого розвитку зумовлює диференційованість надання державної підтримки регіонам з урахуванням особливостей їх потенціалу і відповідно до умов, критеріїв та строків, визначених законодавством;

- принцип партнерства передбачає тісну співпрацю між центральними й місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, недержавними організаціями, суб'єктами підприємництва, моніторингу та оцінювання фінансової безпеки регіонів;

- принцип єдності передбачає забезпечення суспільної єдності, економічної єдності, просторової єдності [1].

Дотримання вищевказаних принципів дозволить запобігти чи нейтралізувати фінансові ризики та загрози як на рівні регіону, так і на державному рівні в цілому.

Водночас для залучення інвестицій у регіон, активізації інноваційної діяльності необхідно

визначитись із стратегією інноваційно-інвестиційного розвитку, яка б сприяла відновленню конкурентоспроможності виробництва, зростанню зайнятості населення регіону, що у подаль-

шому сприятиме фінансовій захищеності населення і підвищенню рівня фінансової безпеки регіону. Для цього інноваційно-інвестиційна стратегія регіону повинна характеризуватись

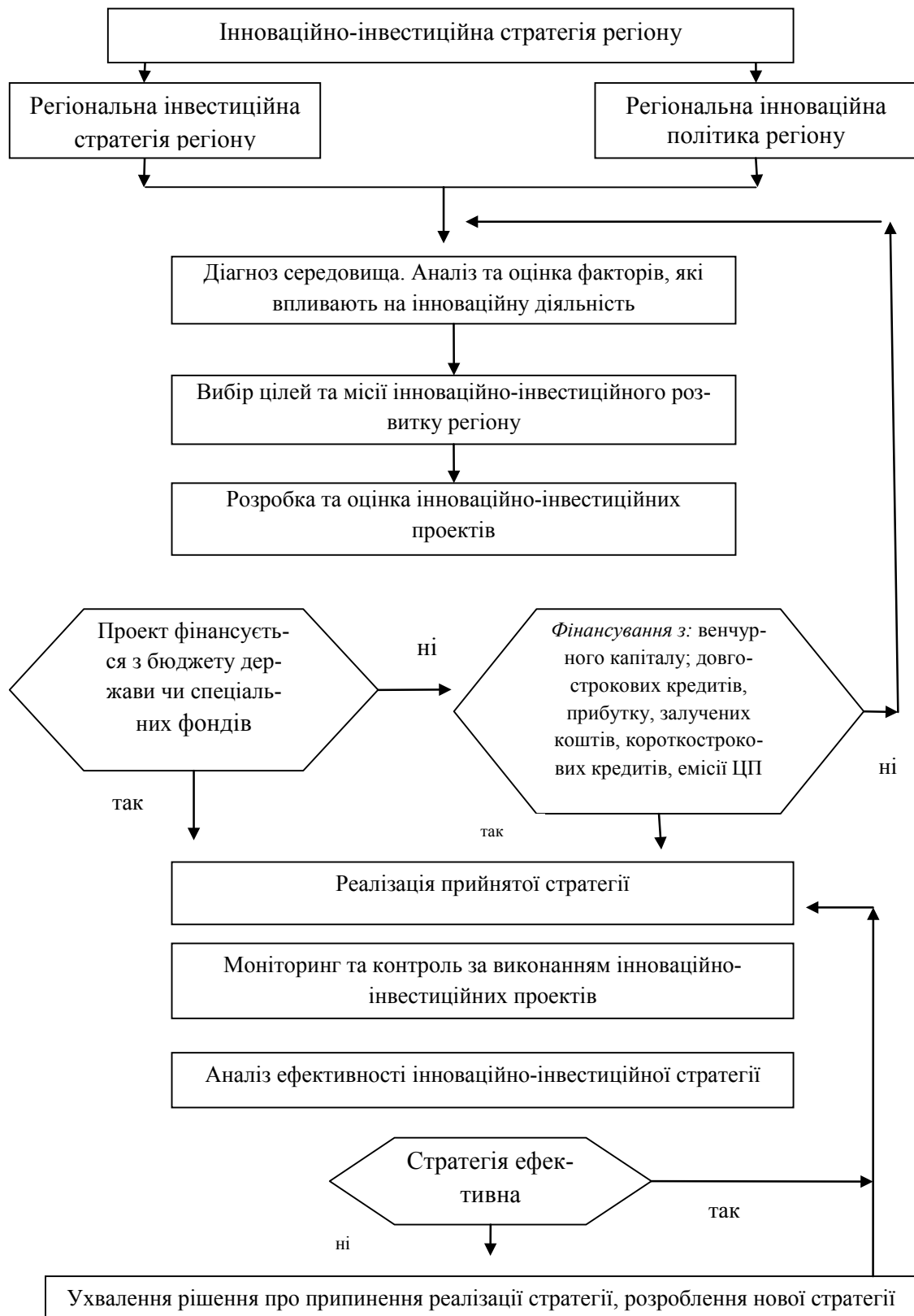

Рис. 1. Алгоритм формування стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку регіону

Джерело: [6]

комплексністю, цільовою спрямованістю, безперервністю і містити чіткий напрям розвитку регіону на довгострокову перспективу.

Усе вищенаведене свідчить про важливість використання алгоритму формування стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку регіону, яка підвищить ефективність управлінських рішень місцевих органів влади і дасть змогу знайти максимально прийнятний інноваційно-інвестиційний вектор розвитку регіону (рис. 1) [6].

Наведений на рисунку алгоритм формування стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку регіону ілюструє процес розроблення інноваційно-інвестиційної стратегії, її логічну послідовність та формування оптимального варіанта прийняття управлінських рішень. Цей алгоритм показує, що стратегія є відкритою системою і її ефективність залежить від послідовності виконання усіх етапів, які є зазначені в ньому. Як вказано в алгоритмі, на жаль, так є нині: регіональна інвестиційна політика та регіональна інноваційна політика регіону розробляються окремо і часто не є узгодженими між собою. Погоджуючись із автором, вважаємо за необхідність об'єднати розроблення цієї регіональної політики в один напрям [6].

Спираючись на результати наукових досліджень [3; 6], вважаємо, що стратегію фінансової безпеки регіону необхідно будувати на аналізі поточного стану економічних процесів, шляхів, факторів і способів позитивного впливу на економічну ситуацію для запобігання чи пом'якшення загроз нестійкості, а також розв'язання завдань економічної й фінансової стабілізації і створення фінансових умов та ресурсів економічного зростання регіону. Досягти позитивних результатів можна лише сформувавши дієвий механізм забезпечення фінансової безпеки регіону на інноваційних засадах (рис. 2).

Задля дієвості цього механізму повинна бути системна єдність усіх його складників: методів, інструментів, важелів, які формуються на інноваційних засадах та системи інвестиційно-інноваційного забезпечення, взаємодія яких дасть змогу забезпечити фінансову безпеку регіону.

Вважаємо, що значного успіху у темпах економічного розвитку досягнули ті регіони, в яких конкурентоспроможність була і залишається національною ідеєю, а одним з основних чинників конкурентоспроможності і досі залишається інноваційна діяльність. Ефективне впровадження інновацій сприятиме зниженню

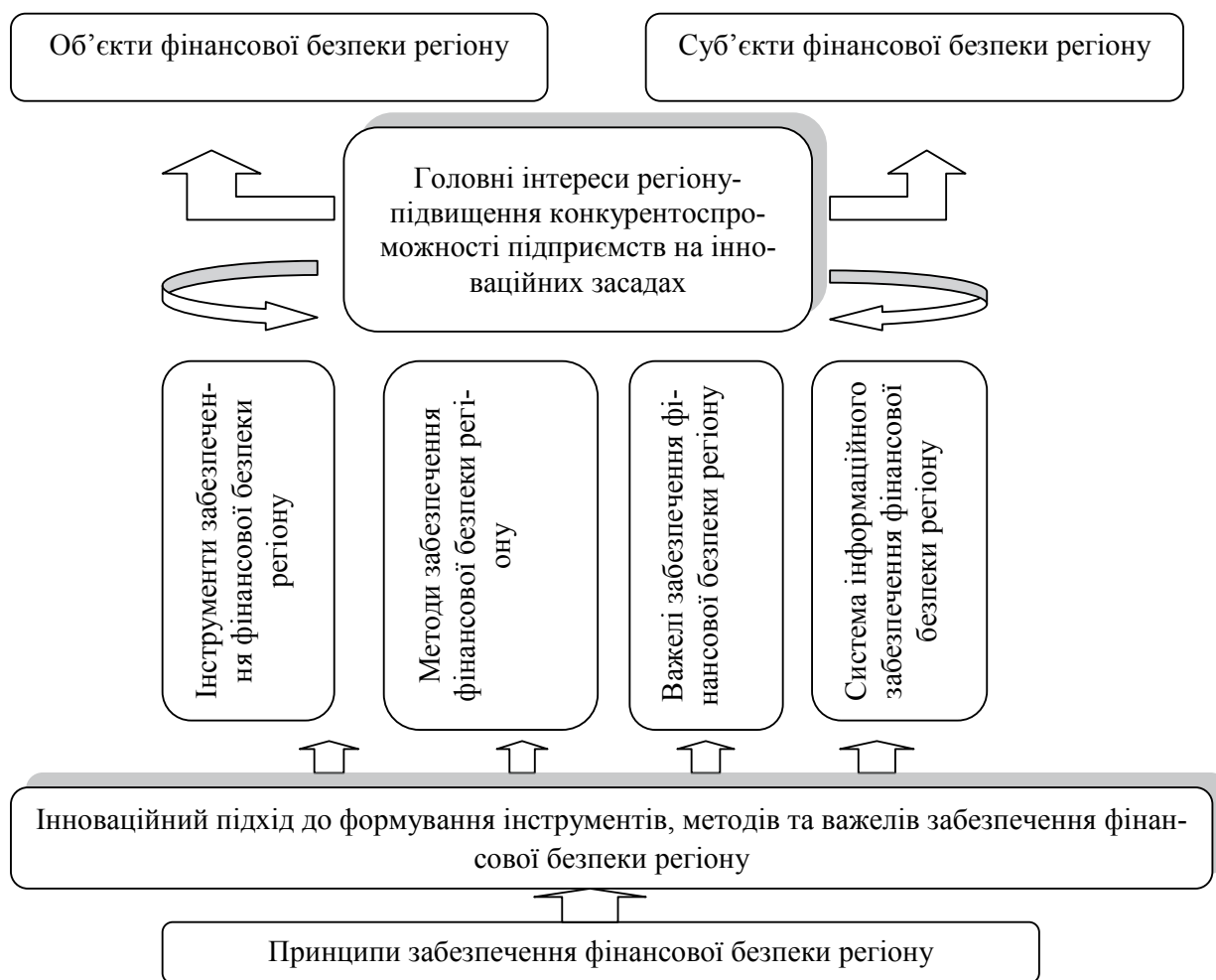

Рис. 2. Механізм забезпечення фінансової безпеки регіону на інноваційних засадах

Джерело: складено авторами

собівартості продукції та послуг, підвищенню якості та рентабельності діяльності.

Отже, задля ефективного формування стратегії фінансової безпеки регіону необхідно здійснити низку заходів у інноваційно-інвестиційній сфері, а саме: забезпечити сприятливий інвестиційний клімат на основі низки реформ в інноваційно-інвестиційній політиці регіону; здійснити аналіз та оцінку поточного фінансово-економічного стану регіону та визначити чинники, які впливають на формування його інвестиційно-інноваційної стратегії.

Із метою підвищення рівня фінансової безпеки слід активізувати інноваційно-інвестиційний складник її безпеки, зокрема у напрямі оптимізації фінансування інноваційної діяльності регіону пропонується формування регіональних центрів трансферу технологій, які повинні виконувати такі завдання: запровадження університетських технологій у промисловість; ліцензування, створення компаній, залучення контрактних робіт; консультування; організація фундаментальних і прикладних досліджень, орієнтованих в інтересах пріоритетних галузей регіону, участь у підготовці спеціалістів; сприяння укладенню наукових контрактів із зарубіжними фондами і компаніями тощо [9, с. 155].

Висновки. Отже, враховуючи вищенаведене, можна зазначити, що першочерговим завданням для регіону в умовах фінансово-економічної нестабільності є формування стратегії його фінансової безпеки на інноваційно-інвестиційних та ефективних управлінських засадах. Такі заходи сприятимуть створенню умов, які забезпечать поступове економічне зростання, відновлення конкурентоздатності підприємств, зростання рівня зайнятості у регіоні, покращення

соціально-економічного становища населення та стабілізацію фінансової безпеки регіону.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова КМУ від 6 серпня 2014 р. № 385. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
2. Барановський О. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія. Київ: КНТЕУ, 2004. 759 с.
3. Фінанси: навч. посібник. URL: http://pidruchniki.com/9740704/finansii/finansova_bezpeka.
4. Єрмошенко М. Національні економічні інтереси: реалізація і захист. Актуальні проблеми економіки. 2002. № 1–2. С. 18–24.
5. Носирев О. Регіональна економічна безпека як фактор підвищення конкурентоспроможності економіки. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Випуск 10. URL: [http://file:aprer_2014.10\(1\)31.pdf](http://file:aprer_2014.10(1)31.pdf).
6. Просович О. Стратегія інноваційно-інвестиційного розвитку регіону в умовах економічної кризи. Економіка. URL: <http://vlp.com.ua>.
7. Свердан М. Регіональна економіка та економічна безпека регіону. Науковий вісник Херсонського державного університету, 2013. Вип. 1. С. 46–52.
8. Криленко В. Економічна безпека регіону як складова забезпечення національної економічної безпеки [Текст]. Ефективна економіка. 2013. № 2. С. 17–28.
9. Костак З. Фінансово-економічна діяльність регіону та оцінка її безпеки. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. 2016. Вип. 51. С. 149–155.
10. Різник Н. Економічна безпека регіону та її роль у забезпеченні економічної безпеки держави. Економічний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Г. Сковороди. 2011. № 17/1. С. 135–139.